

در همایش بین‌المللی ابزارهای نوین مالی در بانکداری اسلامی مطرح شد:

ابزارهای نوین مالی راهکاری برای توسعه بانکداری اسلامی

◆ دکتر دانش جعفری:

تفکر بانکداری

اسلامی در برابر

تفکر مرسوم

بانکداری غربی در

جوامع اسلامی به

وجود آمده است

مجمع تقریب مذاهب اسلامی - حجه الاسلام والمسلمین عمید زنجانی رییس دانشگاه تهران، دکتر پورمحمدی، معاون امور بانکی، بیمه و شرکت‌های دولتی وزیر امور اقتصادی و دارایی به ایراد سخن پرداختند.

وزیر امور اقتصادی و دارایی:

۱۴ ابزار مالی جدید برای رفع شبهه ربوی معرفی شده است

استفاده از عقود اسلامی در نظام بانکداری کشور، بهترین روش حذف رباست که در قالب مشارکت در سود و زیان فعالیت‌های اقتصادی به مورد اجرا گذاشته می‌شود.

به گزارش خبرنگار بانک و بیمه ایسنا، دکتر داوود دانش جعفری، وزیر امور اقتصادی و دارایی، در همایش بین‌المللی ابزارهای نوین مالی در نظام بانکداری اسلامی با اشاره به اینکه تفکر بانکداری اسلامی بیش از نیم قرن در کشورهای اسلامی قدمت دارد، تفکر بانکداری اسلامی در برابر تفکر مرسوم بانکداری غربی در جوامع اسلامی بوجود آمده است.

به گفته او، در گذشته شبهه ربوی بودن بانکداری رایج در اقتصاد وجود داشت و به همین دلیل تلاش چند دهه متفکران اسلامی چنین نتیجه داد که ربا از سیستم بانکی کشور به وسیله روش‌های بسیاری حذف شد و عقود اسلامی در نظام بانکداری اسلامی به کار گرفته شدند.

وی ادامه داد: استفاده از عقود اسلامی در ابتدا در قالب قرض الحسنه انجام می‌شد، اما بعد از آن به وسیله روش مشارکت در سود و زیان صورت گرفت. بر اساس مشارکت در سود و زیان در فعالیت‌های اقتصادی، برای

همایش بین‌المللی ابزارهای نوین مالی در نظام اسلامی در نظام بانکداری اسلامی به منظور معرفی ابزارهای نوین مالی و مبادله دانش بانکداری بین جمهوری اسلامی و بانک توسعه اسلامی در روز چهارشنبه ۲۹ فروردین ماه ۱۳۸۶ با حضور وزیر امور اقتصادی و دارایی، رییس بانک توسعه اسلامی و هیات همراه، مدیران عامل بانک‌ها و جمعی از کارشناسان بانکی در دانشکده مدیریت دانشگاه تهران برگزار شد. این همایش از سوی بانک توسعه صادرات ایران و با همکاری بانک توسعه اسلامی، وزارت امور اقتصادی و دارایی و دانشگاه تهران برپا شده بود.

پوشش ریسک یا هجینگ، صکوک، سیاست‌های پولی در نظام اقتصادی اسلامی، اوراق بهادار اجاره و سیاست مالی از طریق اوراق استصناع، از محورهای مهم این همایش بودند که درباره آنها مقالاتی توسط کارشناسان و اقتصاددانان اسلامی ارائه شد.

همچنین در این همایش دکتر داوود دانش جعفری، وزیر امور اقتصادی و دارایی دکتر احمد محمد علی، رییس بانک توسعه اسلامی - آیت الله تسخیری، رییس

در اختیار ایران قرار دهد و گفت: بانک توسعه اسلامی آماده توزیع و انتقال تجربیات خود در حوزه اقتصاد اسلامی و تجارت راهبردی در میان سایر کشورها است.

وی همچنین از دست‌اندرکاران برگزاری و شرکت‌کنندگان در همایش ابزارهای نوین مالی خواست تا ارتباط سازمان‌ها و موسسات حوزه‌های صنعت مالی را تقویت کنند.

محمدعلی گفت: ایران باید مکانیزم‌هایی موثر و کارآمد را ارایه دهد تا از طریق آن، بتوان تجربیات موسسات مالی ایران را به سایر موسسات مالی در سایر کشورها منتقل کرد. همچنین باید موسسات مالی و بانکداری را با سرمایه‌های عظیم و نقدینگی زیاد در سطح بین‌المللی برای ایجاد رقابت بیشتر ایجاد کرد. رییس بانک توسعه اسلامی یکی از اهداف این بانک در این راستا را کمک به کشورها برای تاسیس موسسات قدرتمند مالی اسلامی عنوان کرد و گفت: ایران نیز از اولین کشورهای اجراکننده نظام اقتصاد اسلامی بر اساس قانون بانکداری بود که البته ربا را از نظام اسلامی خود حذف کرد.

به گفته وی، ابزارهای نوین اسلامی به کشورهای اسلامی کمک می‌کند تا در حوزه‌های مالی به مبادله بپردازند و به اهداف خود مطابق با موازین شرعی دست یابند.

رییس بانک توسعه اسلامی سپس با اشاره به رشد صنعت مالی در کشورهای اسلامی گفت: این صنعت نیازمند توسعه ابزارها و محصولات سازگار با ابزارهای مالی مطابق با قوانین و ضوابط اسلامی است. وی در ادامه سخنان خود توسعه محصولات مالی را یک فرآیند پیچیده و مشکل‌دانست و افزود: تشکیل گروه‌هایی در حوزه‌های حقوقی، مالی و اسلامی و تصمیم‌گیری و طراحی ابزارهای مالی اسلامی برای پوشش نیازها بسیار ضروری است.

آیت‌الله تسخیری:

باید مرزها و معانی دقیق مفاهیم اسلامی مشخص شود

رییس مجمع تقریب مذاهب اسلامی گفت: بانک توسعه اسلامی تبلیغ برای عمل به احکام دین اسلام را

همچنین همایش گزارشگری مالی در نظام پولی کشور را خواهیم داشت.

وی سپس با اشاره به بررسی روش‌های بانکداری اسلامی به عنوان هدف برگزاری همایش بین‌المللی ابزارهای نوین مالی در نظام بانکداری اسلامی افزود: در این همایش، به دنبال تدوین روش‌های رهبری چالش‌های نظام بانکی کشور هستیم و بر این اساس، کارگروه‌هایی تشکیل شده تا این چالش‌ها را مدیریت کنند.

وی گفت: کشور ایران تنها کشوری بود که پس از انقلاب اسلامی موفق به تدوین، تصویب و اجرای عملیات بانکی بدون ربا شد. در آن زمان، ایران پیش‌تاز این عرصه بود و حالا با گذشت بیش از ربع قرن، در حوزه عملی و نظری صاحب تجربه هستیم.

پورمحمدی تاکید کرد: با توجه به اینکه ایران سند چشم‌انداز بیست‌ساله تدوین شده و در دست اجراست باید مقام اول رشد اقتصادی را نیز در منطقه دارا باشیم.

وی در پایان اظهار امیدواری کرد که با توجه به شرایط سیاسی موجود و اینکه دشمنان بیشتر حوزه بانکی جمهوری اسلامی را هدف قرار داده‌اند، این همایش بتواند زمینه‌ساز تلاش و انگیزه و ارتباط هر چه بیشتر دست‌اندرکاران بانکداری اسلامی شود و بدین ترتیب، نفوذ دشمنان را خنثا کند معاون امور بانکی، بیمه و شرکت‌های دولتی وزارت امور اقتصادی و دارایی همچنین تصریح کرد: دستیابی به نوآوری‌ها و اقداماتی که جوابگوی نیازهای روز جامعه باشد از یک سو، و انطباق این اقدامات با دین اسلام از سوی دیگر از جمله جهت‌گیری‌های ما در برگزاری این گونه همایش‌ها است.

رییس بانک توسعه اسلامی:

کشورهای اسلامی به موسسات مالی جدید نیاز دارند

رییس بانک توسعه اسلامی گفت: کشورهای اسلامی در شرایط کنونی، بیش از هر چیز به نهادها و موسسات مالی جدید و نقدینگی فراوان نیاز دارند.

به گزارش خبرنگار ایرنا، احمد محمدعلی در همایش بین‌المللی ابزارهای نوین مالی در نظام بانکداری اسلامی در تهران پیشنهاد این بانک مبنی بر تدوین برنامه‌ای ۱۰ ساله در زمینه توسعه استراتژی نظام مالی را تشریح کرد و گفت: این استراتژی و سند چشم‌انداز به تصویب رسیده است، برای جلوگیری از عقب ماندن در نظام مالی اسلامی است.

محمدعلی اضافه کرد: سند چشم‌انداز بانک توسعه اسلامی، توصیه‌های فراوانی را پیش‌روی مقامات اقتصادی کشورها قرار داده است و در حقیقت هدف از تاسیس بانک توسعه و چنین سازمان‌هایی نیز ارتقا و توسعه اقتصاد اسلامی بوده است.

رییس بانک توسعه اسلامی سپس اعلام آمادگی کرد که این بانک تمام تجربیات خود را در این زمینه

◆ **دکتر احمد محمدعلی**

(رییس بانک توسعه

اسلامی):

ایران باید مکانیزم‌هایی

موثر و کارآمد را ارایه

دهد تا از طریق

آن، بتوان تجربیات

موسسات مالی ایران را

به سایر موسسات مالی

در سایر کشورها منتقل

کرد

سرمایه‌گذاران تشویق بیشتری ایجاد شد.

وزیر امور اقتصادی و دارایی سپس با بیان اینکه طراحان قانون عملیات بانکی بدون ربا از روح این قانون برای اجتناب از نرخ‌های مقطوع نظام بین‌المللی بهره گرفتند، تاکید کرد: به رغم برخی نظریه‌پردازی‌ها که هرگونه نرخ بازدهی از قبل تعیین شده را رباتلقی می‌کرد، توجه مسوولان ایران بر این نکته جلب شد که هیچ‌گونه بازار پولی به معنایی که در بازارهای غربی وجود دارد، در اقتصاد اسلامی ایجاد نشود، اما در عمل این نوع فعالیت‌های اقتصادی ممکن بود که به مسدود شدن نقدینگی منجر شود و افرادی که قصد سرمایه‌گذاری داشته‌اند، سال‌ها در انتظار دریافت سود و اصل مبالغ سرمایه‌گذاری خود بمانند، به همین دلیل، متفکران اسلامی به دنبال راه‌حل‌های اساسی برای رفع مشکل تامین نقدینگی برآمدند.

وی ادامه داد: طبیعی بود که معرفی نرخ سود علی‌الحساب نمی‌توانست به حل این مشکل کمک کند، چرا که شبهه ربوی بودن را ممکن می‌ساخت. به همین دلیل، متفکران اسلامی برای حل این مشکل، استفاده از ابزار مالی صکوک یا اوراق قرضه اسلامی را پیشنهاد کرده‌اند که در برخی از کشورهای اسلامی استفاده می‌شود.

دکتر پورمحمدی:

در این همایش، به دنبال تدوین روش‌های رهبری چالش‌های نظام بانکی کشور هستیم و بر این اساس، کار گروه‌هایی تشکیل شده تا این چالش‌ها را مدیریت کنند

او ادامه داد: تاکنون ۱۴ ابزار مالی جدید برای رفع شبهه ربوی ذکر شده معرفی شده است که براساس آنها نظام اسلامی با بخش واقعی اقتصاد فعالیت می‌کند. از سوی دیگر، براساس این ابزارها، پول، منعکس‌کننده بخش حقیقی و واقعی اقتصاد خواهد بود، چرا که بدون بخش واقعی اقتصاد نمی‌توان از ابزارهای پولی استفاده کرد.

وزیر امور اقتصادی و دارایی با بیان اینکه فعالیت‌های اقتصادی نقش مولدی را در اقتصاد ایفا می‌کنند، خاطر نشان کرد: این امر در حالی است که اکثر ابزارهای مالی، به ویژه در حوزه پوشش ریسک، نقشی در افزایش ارزش افزوده ندارند، بلکه بازی اصلی با مجموع مثبت است و این امر برخلاف تفکر مجامع غربی است که بازی اصلی را با مجموع صفر انجام می‌دهند. وی در ادامه سخنان خود با اشاره به اینکه چشم‌انداز

۲۰ ساله کشور که از سوی مقام معظم رهبری ابلاغ شده و جایگاه خاصی را برای ایران طراحی کرده و مهم‌ترین برنامه اقتصادی کشور به شمار می‌آید، تاکید کرد: در عین حال، سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی گذر اقتصاد از حالت دولتی به خصوصی را مطرح می‌کند و در این چارچوب، نقش بخش غیر دولتی نسبت به دولتی برتری دارد. در این حالت، باید اشاره کرد که ابزارهای مالی متنوعی که مبتنی بر شرع اسلام باشند، قادرند کشور را در جهت رسیدن به اهداف چشم‌انداز حمایت کنند.

وی ادامه داد: ایران در ۲۴ سال گذشته قانون بانکداری اسلامی را تصویب و در کل کشور اجرا کرده است و می‌توان گفت که ایران تنها کشوری است که از زمان تصویب این قانون، نظام بانکداری سنتی را به طور کلی تغییر داده و آن را به بانکداری اسلامی مبدل ساخته است.

به گفته او، اجرای این قانون در تمام کشور، مشکل بسیاری از کشورهایی اسلامی است که ایران به خوبی از عهده حل آن برآمده است.

او سپس ارایه خدمات توسعه‌ای به کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی و تهیه و تدوین ابزارهای مالی و پولی بر مبنای بانکداری اسلامی و شرعیت اسلام را دو هدف اصلی فعالیت‌های بانک توسعه اسلامی مطرح کرد و افزود: ایران نیز ظرف دو سال گذشته نسبت به انجام یک سری بررسی‌های علمی برای استفاده از ابزارهای مالی اقداماتی را انجام داده و اجرای طرح‌های تکمیلی، ایران را قادر می‌سازد تا محدودیت‌های موجود را نیز برطرف کند.

وی در پایان هدف اصلی از برگزاری این همایش را مبادله تجربیات جمهوری اسلامی ایران و بانک توسعه اسلامی عنوان کرد.

دکتر پورمحمدی:

همایش‌های بیشتری را در دست اجرا داریم

معاون امور بانکی، بیمه و شرکت‌های دولتی وزارت امور اقتصادی و دارایی از ادامه برگزاری سلسله همایش‌های مرتبط با نظام بانکی و پولی در ماه‌های آینده در کشور خبر داد. به گزارش سایت خبری روابط عمومی بانک توسعه صادرات ایران، دکتر

حمید پورمحمدی در سخنرانی افتتاحیه همایش‌های بین‌المللی ابزارهای نوین مالی در نظام بانکداری اسلامی گفت: این همایش در ادامه سلسله نشست‌هایی در زمینه نظام بانکداری و بانکداری اسلامی و با حمایت بانک توسعه صادرات، وزارت امور اقتصاد و دارایی، بانک توسعه اسلامی و دانشگاه تهران برگزار شد و در ماه‌های آینده نیز دو همایش نظارت، بازرسی و شفافیت مالی و

به صورت زیبایی متجلی کرده است.

آیت‌الله تسخیری که در همایش بین‌المللی ابزارهای نوین مالی در نظام بانکداری اسلامی سخن می‌گفت؛ ضمن بیان این مطلب افزود: ایجاد این بانک نخستین قدم برای پیاده‌سازی قوانین اسلامی در سیستم بانکی بوده است.

آیت‌الله تسخیری:

باید مرزها و معانی دقیق مفاهیم مشخص شود تا بتوان تمام ابزارهای نوین مالی و عقود ابتکاری را مورد بحث قرار داد

به گزارش سایت خبری روابط عمومی بانک توسعه صادرات ایران، وی خاطر نشان ساخت: تا سال ۱۹۶۸ در این مورد که بتوان یک بانک اسلامی را ایجاد کرد، تشکیک صورت می‌گرفت، اما در این سال، با انتشار طرح مرحوم آیت‌الله صدر در مورد بانکداری اسلامی این تصور ایجاد شد که می‌توان چنین بانکی را تاسیس کرد و اکنون در شرایطی قرار داریم که یک هزار موسسه جهانی سعی می‌کنند تا احکام اسلامی را در این مورد پیاده کنند و ۱۶۸ بانک اسلامی کوچک و بزرگ با سرمایه‌ای بالغ بر ۴۰۰ میلیارد دلار تشکیل شده‌اند.

رییس مجمع تقریب مذاهب اسلامی در ادامه اظهار داشت: در بانک توسعه اسلامی، هیاتی برای بررسی کل عقود این بانک و میزان تطابق آنها با شریعت اسلام تشکیل شده و قرار بر این است که تمام مصوبات هیات یاد شده، اجرا شود. این هیات متشکل از نمایندگان ایران، مالزی، سودان و عربستان سعودی و شخصیت‌های معروف در جهان اقتصاد اسلامی است. آیت‌الله تسخیری سپس تاکید کرد: هیات مورد اشاره با مشکلاتی مواجه است و تازمانی که این مشکلات مرتفع نشوند، هرگونه ابزار نوین مالی جدیدی که ایجاد شود، با معضلاتی مواجه خواهد شد، چرا که آرای متفاوتی در هیات مطرح می‌گردد، به گونه‌ای که ناچار بر اساس نظر اکثریت رای صادر می‌شود و نه بر مبنای اتفاق نظر اعضا رییس مجمع تقریب مذاهب اسلامی، نامشخص بودن معنای دقیق برخی مفاهیم در آیات و روایات را نخستین مشکل پیش‌روی این هیات دانست و افزود: برای مثال، در مورد مفهوم عقد غرری بین فقها و علما اختلاف نظر وجود دارد. وی ادامه داد: مشخص نبودن مفهوم بیع کالی به کالی (دین به دین) دومین مشکل هیات تشکیل شده برای بررسی صحت عقود در بانک توسعه اسلامی است. برای مثال، این سوال مطرح است که آیا باید عقود را که خود آنها موجبات ایجاد دو دین را فراهم می‌کنند نیز بیع کالی به کالی و در نتیجه، باطل تلقی کرد؟ فقهای اهل تسنن در ابتدا چنین معامله‌ای را باطل می‌دانستند، اما بنابر قاعده ضرورت مجبور به پذیرش

صحت اینگونه معاملات شدند.

آیت‌الله تسخیری در مورد سومین مساله مورد اختلاف در این هیات گفت: فقهای تسنن "خرید اعتبار" را از ربا بدتر می‌دانند، چرا که معتقدند ضمانت نوعی کار تعاونی است و در برابر چنین اقدامی نباید اجرت گرفت. اما فقهای شیعه معتقدند که در مقابل ضمان می‌توان اجرت گرفت و استدلال آنان این است که در حال حاضر، برای انجام واجباتی چون دفن میت می‌توان اجرت گرفت. در چنین شرایطی در برابر اقدامات مستحبی مانند تعاونی نیز می‌توان اجرت دریافت کرد. چهارمین و آخرت مشکلی که مورد اشاره آیت‌الله تسخیری قرار گرفت، مفهوم اصطلاح ضرر در قاعده "لا ضرر" بود. وی اظهار داشت: مشخص نیست که آیا برای اینکه ضرر به بطلان عقود بینجامد، باید شخصی باشد یا می‌تواند نوعی و اجتماعی نیز باشد؟

وی در پایان تاکید کرد: باید مرزها و معانی دقیق چنین مفاهیمی مشخص شود و تنها در این صورت است که می‌توان تمام ابزارهای نوین مالی و عقود ابتکاری را مورد بحث قرار داد و مسیر خود را از نظر شرعی مشخص کرد.

آیت‌الله عمید زنجانی:

مبانی نظری بانکداری اسلامی نیاز به تقویت دارد

رییس دانشگاه تهران گفت: مبانی نظری بانکداری اسلامی باید تقویت شود. از این رو، در شرایط فعلی همراهی نهادهای مالی و پولی با حوزه و دانشگاه ضروری است.

آیت‌الله عمید زنجانی در سخنرانی خود در همایش بین‌المللی ابزارهای

نوین مالی در نظام بانکداری اسلامی با بیان این مطلب افزود: نخستین گام‌ها در ایجاد بانکداری بدون ربا در اولین روزهای پیروزی انقلاب اسلامی برداشته شد. جهان اسلام از این قدم مبارک استقبال کرد، اما این سیستم پس از گذشت مدت زمانی با شتاب اولیه پیش نرفت. بنابراین، هنوز نیاز به تفکر، مطالعه و تحقیق همه جانبه است تا مبانی نظری بانکداری اسلامی تقویت شود.

به گزارش سایت خبری روابط عمومی بانک توسعه صادرات ایران، رییس دانشگاه تهران با اشاره به لزوم همراهی و هماهنگی مراکز پژوهشی حوزه و دانشگاه در کمک به دستگاه اجرایی کشور تاکید کرد: باید بتوانیم در زمینه بانکداری اسلامی الگوسازی و نظر دانشمندان مسلمان را به این زمینه جلب کنیم. برای این منظور هیچگاه نباید از فقه اسلامی غافل شویم، چرا که فقه اسلامی بسیار غنی و قوی است.

آیت‌الله عمید زنجانی:

باید بتوانیم در زمینه بانکداری اسلامی الگوسازی و نظر دانشمندان مسلمان را به این زمینه جلب کنیم

وی سپس با اشاره به ابزارهای نوین مالی افزود: این ابزارها که تعداد زیادی هم نیستند یک سری مسایل جدید در حوزه بانکداری اسلامی است که نه در اقتصاد گذشته و نه در فقه به صورت صریح از آنها بحثی به میان نیامده است. وی گفت: فقه هم در مبانی و هم در سیاستگذاری می‌تواند به کمک ما بیاید.

آیت‌الله عمید زنجانی با اشاره به اصل استقلال اراده مالکانه انسان به عنوان اساسی‌ترین اصول فقهی و حقوقی نظام بانکداری اسلامی گفت: متأسفانه علی‌رغم اینکه دنیا به سمت لیبرالیزم پیش می‌رود و به آزادی‌ها اهمیت بیشتری داده می‌شود، ولی در نظام بانکداری به این اصل احترام گذاشته نمی‌شود. البته این یک اصل مطلق نیست، چرا که در تولید، سرمایه‌گذاری، درآمدها و مصرف‌ها محدودیت‌هایی وجود دارد، ولی اگر قرار بر وجود محدودیت باشد، باید محدودیت قانونی و همگانی لحاظ شود و از آنجایی که در بحث قانون هیچگاه به عدالت واقعی نمی‌رسیم، باید پایبند عدالت‌های توافقی باشیم که خود یک قانون است.

رییس دانشگاه تهران اضافه کرد: وقتی از ابزارهای نوین مالی صحبت می‌کنیم، باید به مبانی آن که همان اصل آزادی اراده مالکانه انسان است، متوجه و پایبند باشیم.

وی در ادامه سخنان خود از چگونگی رابطه حاکمیت دولت با آزادی‌های فردی به عنوان مشکل‌ترین مساله حقوقی یاد کرد و گفت: اینکه حاکمیت دولت تا چه اندازه می‌تواند به حوزه‌های آزادی‌های فردی وارد شود و از طرف دیگر، آزادی‌های فردی می‌تواند خود را به حاکمیت و اقتدار دولت تحمیل کند، همواره یک مساله حقوقی اساسی بوده که از بدو شکل‌گیری دولت‌ها مورد توجه بوده و انبوهی از نظریات را در پی داشته است.

عضو هیات مدیره بانک توسعه صادرات ایران پیشنهاد داد: استفاده از اوراق تبدیل اسکناس به عنوان ابزار سیاست پولی

سیاست پولی در نظام پولی اقتصاد اسلامی عنوان یکی از مقاله‌هایی بود که در همایش بین‌المللی ابزارهای نوین مالی در نظام بانکداری اسلامی ارائه شد.

دکتر حسین عیوضلو، عضو هیات علمی دانشگاه امام صادق (ع) و عضو هیات مدیره بانک توسعه صادرات ایران در مقاله خود به سیاست پولی در نظام پولی اقتصاد اسلامی بر اساس اصل قابلیت تبدیل اسکناس پرداخته بود.

به گزارش سایت خبری روابط عمومی بانک توسعه صادرات ایران، وی در ابتدای ارائه مقاله یاد شده گفت: هر نظام از سه رکن اجزا روابط و اهداف تشکیل می‌گردد و آنچه نظام بانکداری اسلامی خوانده می‌شود، باید در هر سه رکن با نظام اقتصاد اسلامی سازگاری داشته باشد، ضمن اینکه در تجربه

نیز به موفقیت دست یابد و با مقتضیات زمان و مکان منطبق شود.

دکتر عیوضلو خاطر نشان ساخت: نظام پولی اقتصاد اسلامی دارای سه ویژگی است که هر یک از این ویژگی‌ها گویای یک معیار هستند. نخستین ویژگی این نظام، روابط پولی مبتنی بر معیار عدالت است، دومین ویژگی، عدم تعارض تصرف در اموال و دارایی‌ها با فلسفه کلی سیستم اقتصاد اسلامی است که این ویژگی بر مبنای حق قرار دارد. در نهایت سومین ویژگی، منافات نداشتن تصرفات در اموال، با موازین و مقررات و مصالح اجتماعی است که به معیار تراضی و مصلحت باز می‌گردد.

استادیار اقتصاد دانشگاه امام صادق (ع) در ادامه به بیان ارکان این نظام پرداخت و گفت: یکی از ارکان نظام پولی اقتصاد اسلامی، این است که پول به عنوان رکن روابط اجتماعی محسوب می‌گردد و بر اساس این رکن، ارزش پول به عنوان کالای مشترک در نظر گرفته می‌شود. یکی دیگر از ارکان نظام یادشده، به رابطه وجود پول و معیار عدالت باز می‌گردد. بر مبنای این رکن، جوهره اصلی نظام بانکداری اسلامی آن است که کلیه عملیات بانکی بر مبنای بخش واقعی اقتصاد پایه گذاری شود. در اقتصاد اسلامی، دارایی مالی یا جوه سرمایه‌گذاری همانند پول نقد زمانی عایدی خواهند داشت که بر اساس عقود شرعی شکل گرفته باشند.

وی افزود: اطمینان سرمایه‌گذار به بازگشت حقیقی و عادلانه سرمایه او در آینده، به چارچوب نهادی اقتصاد و استحکام قراردادهای اجتماعی مرتبط است و این مساله گویای رکن تراضی یا به عبارت دیگر، امنیت اقتصادی نظام پولی اقتصاد اسلامی است.

دکتر عیوضلو تأکید کرد: چنانچه معیارهای عدالت و حق در این نظام رعایت شود، بحثی در مورد معیار تراضی مطرح نخواهد شد، اما در حال حاضر، مشکلاتی در مورد دو معیار نخست وجود دارد.

عضو هیات مدیره بانک توسعه صادرات ایران سپس ضمن اشاره به وجود روابط سالم و سازنده اقتصادی در صدر اسلام، گفت: اما در حال حاضر اینگونه نیست. در چنین شرایطی، اعمال موازین فقهی، شرط لازم نظام اقتصاد اسلامی است، اما شرط کافی نیست و تا زمانی که سلامت اقتصاد تحقق نیابد، رعایت این موازین به نتیجه نخواهد رسید.

◆ دکتر عیوضلو:

جوهره اصلی نظام بانکداری اسلامی آن است که کلیه عملیات بانکی بر مبنای بخش واقعی اقتصاد پایه گذاری شود

عضو هیات علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
عنوان کرد:

اوراق اجاره، راهی برای جلب سرمایه داخلی و پیشرفت اقتصادی ایران

اوراق بهادار اجاره (صکوک اجاره) عنوان مقاله حجت الاسلام والمسلمین دکتر عباس موسویان در همایش بین المللی ابزارهای نوین مالی در نظام بانکداری اسلامی بود.

به گزارش سایت خبری روابط عمومی بانک توسعه صادرات ایران، دکتر موسویان که عضو هیات علمی و مدیر گروه اقتصاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی است، ضمن اشاره به مطرح شدن بحثی در زمینه جایگزینی اوراق بهادار به جای اوراق قرضه ربوی گفت: در بسیاری از کشورهای اسلامی، اوراق بهادار اسلامی طراحی شده است. یکی از انواع چنین اوراق ورق اجاره است که در انواع مختلفی در کشورهای اسلامی وجود دارد. من سعی کردم که یک نوع ورق اجاره را با هدف جلب سرمایه داخلی و پیشرفت اقتصادی ایران ارایه دهم.

وی در ادامه به تعریف قرار داد اجاره و بیان انواع آن پرداخت و افزود: ورق اجاره ورقی است که دارنده آن به صورت مشاع، مالک بخشی از دارایی است که بر اساس قرارداد اجاره واگذار شده است. صاحبان اوراق، دارایی خود را به وکالت در اختیار یک موسسه قرار می دهند و موسسه هم بر اساس این اوراق، کالای مورد اجاره را خریداری می کند و به کسانی که نیازمند آن کالا هستند، اجاره می دهد.

مدیر گروه اقتصاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی خاطر نشان ساخت: عناصر اصلی اوراق اجاره عبارتند از ناشر که یک موسسه مالی و اقتصادی یا یک وزارتخانه یا موسسه دولتی است؛ دارنده اوراق اجاره موسوم به موجر و استفاده کنندگان که به آنها مستاجر گفته می شود.

حجت الاسلام موسویان ادامه داد: می توان برای اوراق اجاره سه کاربرد در نظر گرفت: نخستین کاربرد آن، تامین کالاهای سرمایه ای دولت و موسسات دولتی از طریق جمع آوری سرمایه های در دست مردم است؛ دیگر کاربرد اوراق می تواند تامین کالاهای سرمایه ای بنگاه های اقتصادی باشد و همچنین از این طریق، می توان در جهت تامین کالاهای مصرفی بادوام مورد نیاز خانوارها استفاده کرد.

وی سپس انواع اوراق اجاره را شامل عادی و به

استادیار اقتصاد دانشگاه امام صادق (ع) اظهار داشت: با توجه به آنچه گفته شد و نظریه های فقهی اقتصادی که درباره جبران کاهش ارزش پول در اثر تورم وجود دارد، انتشار اوراق قرضه توسط بانک مرکزی در چارچوب معیارهای سه گانه عدالت، حق و تراضی و به منظور حفظ ارزش پول های در دست مردم با شریعت اسلام منافاتی ندارد.

دبیر کمیته علمی این همایش اضافه کرد: یکی از ابزارهای جدیدی که می تواند در این راستا مورد استفاده قرار گیرد، اوراق تبدیل است.

دکتر عیوضلو در ادامه نکات فقهی و اقتصادی تاییدکننده این اوراق را بر شمرد و گفت: براساس نظر برخی از فقهای معاصر، پول بودن و ارزش دار بودن اوراق کاغذی و اعتباری به اعتبار جعل دولت هاست و قابلیت تبدیل این پول ها کاغذی به طلا و نقره است که موجب معتبر و بهادار بودن آنها می شود. از همین منبأ می توان زمینه تایید فقهی لازم را برای انتشار اوراق تبدیل به عنوان ابزار سیاست پولی در سطح کلان استفاده کرد.

عضو هیات علمی دانشگاه امام صادق (ع) افزود: قوام اصلی پول به قدرت خرید آن است و بانک مرکزی برای کنترل و حفظ ارزش پول می تواند به تعویض پول های در دست مردم با اوراق تبدیل به عنوان گواهی قدرت خرید، با سررسید مشخص، اقدام کند. در این صورت، بانک مرکزی امکان می یابد این پول ها را استاندارد نماید و ارزش از دست رفته آنها را جبران کند تا همان قدرت خرید اولیه را به این پول ها بازگرداند.

دبیر کمیته علمی این همایش خاطر نشان ساخت: همچنین اوراق تبدیل به عنوان ابزار سیاست پولی قابل استفاده هستند، به این ترتیب که بانک مرکزی می تواند در مواردی که نقدینگی در کشور بالاست، اعلامیه تبدیل مقدار معلومی از پول های در دست مردم را با اوراق تبدیل صادر کند تا افرادی که از شرایط تورمی کشور متضرر می شوند و به دنبال حفظ ارزش پول خود هستند، بتوانند با تحویل مقدار مشخصی پول به بانک مرکزی، اوراق تبدیل دریافت کنند.

عضو هیات مدیره بانک توسعه صادرات ایران اضافه کرد: در ضمن در زمان هایی که موجودی ریالی بانک ها کاهش و موجودی دلاری آنها افزایش یافته است، می توانند با صدور اوراق تبدیل، ریال های در دست مردم را جمع آوری و جایگزین دلار کنند.

دکتر عیوضلو در پایان گفت: همه آنچه در مورد اوراق تبدیل بیان شد، بر مبنای یک فرضیه قرار دارد، حقیقت اسکناس و پول های اعتباری بر پایه قدرت خرید آن تعریف می شود.

حجت الاسلام

موسویان:

مطالعه ماهیت عقود

اسلامی نشان می دهد که می توان با استفاده از آنها ابزارهای مالی متنوع و بر اساس اهداف و سلیقه های مشتریان مسلمان طراحی کرد

عضو هیات علمی دانشگاه مفید تاکید کرد:

اوراق استصناع، راهکاری مناسب برای تامین کسری بودجه دولت

سیاست مالی از طریق استصناع عنوان یکی از مقاله‌های پذیرفته شده در همایش بین‌المللی ابزارهای نوین مالی در نظام بانکداری اسلامی بود.

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدتقی نظریور، عضو هیات علمی گروه اقتصاد دانشگاه مفید قم در ابتدای ارائه مقاله خود، ضمن اشاره به ممنوعیت ربا در اسلام و حرمت به کارگیری ابزارهای مبتنی بر آن، افزود: در چنین شرایطی، ضروری است که نظام اسلامی برای تامین بخشی از منابع مالی مورد نیاز دولت و بخش خصوصی در عرصه‌های مختلف اقتصادی از ابزاری غیر از اوراق قرضه استفاده کند تا هدف جذب و هدایت پس‌اندازهای پراکنده مردم جهت دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی و در عین حال، رونق و تنوع بازار سرمایه محقق شود.

به گزارش سایت خبری روابط عمومی بانک توسعه صادرات ایران، وی در ادامه به تعریف و بیان ویژگی‌های ابزار مورد پیشنهاد خود تحت عنوان استصناع پرداخت و گفت: استصناع قرارداد سفارش ساخت بین دو شخص - اعم از حقیقی و حقوقی - مبنی بر تولید کالایی با اوصاف خاص یا اجرای پروژه‌ای با ویژگی مشخص در آینده است. سفارش‌گیرنده با پیمانکار در ازای گرفتن مبلغ آن در زمان توافق شده که بخشی از آن می‌تواند به صورت نقد و بخشی از آن به صورت اقساط به تناسب پیشرفت فیزیکی کار یا مستقل از آن باشد، متعهد می‌شود که مواد اولیه کالاهای مورد نیاز پروژه خود را تهیه کند و در زمان مشخص کالا یا پروژه مورد نظر را به سفارش‌دهنده تحویل دهد.

عضو هیات علمی دانشگاه مفید، سپس ضمن برشمردن نظریات فقیهان سنی و شیعه در مورد استصناع، نتیجه‌گیری کرد: نویسنده مقاله بر این باور است که با توجه به معنی و مفهوم عقد که تعهد متقابلی بین طرفین معامله است، به گونه‌ای که نسبت به هم عهده دار پیمان متقابلی می‌شوند، درمی‌یابیم که استصناع عقد است و بر این اساس، می‌توان برای مشروعیت این عقد به آیه شریفه «یا ایها الذین آمنوا فوا بالعقود» استناد کرد.

وی در ادامه تاکید کرد که با استفاده از اوراق

شرط تملیک دانست و خاطر نشان ساخت: در صکوک اجاره عادی، موسسه مالی، کالاهای سرمایه‌ای و مصرفی بادوام را متناسب با عمر مفید آنها برای مدت زمان مشخصی به متقاضیان یا مستأجران ارائه می‌دهد و پس از پایان مدت اجاره، آن را در بازار فروش کالاهای مستهلک به فروش می‌رساند و مبلغ فروش را به صاحبان اوراق اجاره می‌دهد.

عضو هیات علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی اضافه کرد: به سه شیوه می‌توان اینگونه اوراق اجاره را عملیاتی کرد: یکی از این شیوه‌ها اوراق اجاره عادی موردی است. در این شیوه به صورت موردی و تنها برای یک موضوع خاص اوراق بهادار منتشر و پول‌های موجود در دست مردم جمع‌آوری می‌شود. از دومین شیوه عملیاتی کردن چنین اوراقی می‌توان تحت عنوان اوراق اجاره مدت‌دار نام برد. در این حالت، یک موسسه مالی می‌تواند کار خود را با انتشار اوراق اجاره پنج تا ۱۰ ساله آغاز کند، سپس با این اوراق کالاهای مورد نیاز دولت، بنگاه‌های اقتصادی و مردم را خریداری نماید و به متقاضیان تحویل دهد. پس از اتمام مدت اجاره این کالاها را در بازار به فروش می‌رساند و دوباره اقدام به خرید و کالاهای جدید می‌کند و این اقدام را تا سررسید اوراق اجاره ادامه می‌دهد. در آن زمان بخشی از اجاره بها و اصل سرمایه صاحبان این اوراق را به آنان می‌پردازد.

دکتر موسویان ادامه داد: اوراق اجاره مستمر یا بدون سررسید سومین شیوه عملیاتی کردن اوراق اجاره عادی است. در این شیوه به صورت مستمر و تا زمانی که موسسه مالی وجود دارد، سود صاحبان اوراق اجاره را پرداخت می‌کند. اجرای این شیوه در مورد کالاهای بادوام امکان‌پذیر است.

وی در توضیح اوراق اجاره به شرط تملیک نیز گفت: در اجاره به شرط تملیک، در صورتی که مستأجر به تعهدات موجود در قرارداد به صورت کامل عمل و اجاره بها را در سررسیدهای مقرر پرداخت کند، مالکیت عین مستأجره در پایان قرارداد به مستأجر واگذار می‌شود. در اوراق اجاره به شرط تملیک این اوراق اسلامی با بازده تقریباً مشخص و با ثبات تبدیل می‌شود. مدیر گروه اقتصاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی افزود: دلیل اینکه در جمله بالا از کلمه تقریباً استفاده کردم، این است که یک سری هزینه‌هایی در قرارداد اجاره وجود دارد که ممکن است باعث شود درآمد موسسه، دارای نوسان باشد. اگر از ابتدا بخشی از این هزینه‌ها را به مستأجر واگذار و بقیه آن را به وسیله بیمه کنترل کنند، به اوراق اسلامی با بازده کاملاً مشخص و با ثبات دست خواهیم یافت.

دکتر موسویان اوراق اجاره به شرط تملیک را نیز به سه شیوه موردی، مدت‌دار و مستمر تقسیم کرد و پس از شرح ویژگی‌ها آنها یاد آور شد که مطالعه ماهیت عقود اسلامی نشان می‌دهد که می‌توان با استفاده از آنها ابزارهای مالی متنوع و بر اساس اهداف و سلیقه‌های مشتریان مسلمان طراحی کرد.

◆ حجت‌الاسلام نظریور:
استصناع قرارداد
سفارش ساخت بین
دو شخص - اعم از
حقیقی و حقوقی -
مبنی بر تولید
کالایی با اوصاف
خاص یا اجرای
پروژه‌ای با ویژگی
مشخص در آینده
است

موسسه تحقیقات و آموزش بانک توسعه اسلامی در این همایش گفت: ریسک برای فعالیت‌های مالی اسلامی و مالی متعارف چالش محسوب می‌شود.

سامی السویلیم سپس افزود: علیرغم انواع روش‌ها و فنون مبتکرانه که برای مدیریت ریسک ابداع شده است، بازارهای جهانی هر روز بیشتر دچار تغییرات ناگهانی شده و بحران‌های مالی با شمار افزون‌تر و با شدت بیشتری ظهور می‌نمایند.

وی گفت: ابزار متعارف مقابله با ریسک، علاوه بر اینکه متضمن پاره‌ای مسایل حقوقی و اخلاقی می‌باشند، نگرانی‌هایی را هم در مورد ایجاد بی‌ثباتی مطرح می‌سازند. کارشناس ارشد اقتصادی بانک توسعه اسلامی در ادامه تصریح کرد: پیشرفت اقتصاد بدون تقبل ریسک حاصل نمی‌شود و روحیه خطرپذیری و کارآفرینی نیروی محرکه موفقیت است.

وی اظهار داشت: از دیدگاه اسلامی نمی‌توان ریسک را جدا از مالکیت دارایی ذریب در نظر آورد. وی گفت: استراتژی موثر برای به حداقل رساندن و کنترل ریسک آن است که ریسک را با فعالیت‌های واقعی ادغام نموده و در آنها مستقر کنیم.

رییس اداره خزانه‌داری بانک توسعه اسلامی: بانک توسعه اسلامی یک بانک چند جانبه است

محمد طارق، رییس اداره خزانه‌داری بانک توسعه اسلامی نیز در جریان برگزاری این همایش، با تشریح فعالیت‌های مالی و اسلامی بانک توسعه اسلامی بر اساس مدل عملی کسب و کار گفت: ما در رایه فاینانس‌ها دو روش را پی می‌گیریم که بر اساس آن، فاینانس‌ها را یا به صورت نرخ متغیر و یا به صورت نرخ ثابت رایه می‌کنیم. به فرض مثال، اگر با یک پروژه طولانی مدت سرو کار داشته باشیم، نرخ ثابت بیشتری به کار می‌آید.

به گزارش سایت خبری روابط عمومی بانک توسعه صادرات ایران، وی در سخنرانی خود با موضوع صکوک گفت: صکوک به معنای سپرده‌های بانکی و اوراق قرضه دولتی با ایمنی مناسب است که یک بحث عملی و در حال رشد در جهان می‌باشد. وی ادامه داد: صکوک‌های مختلفی وجود دارند که برخی از آنها می‌توانند مورد استفاده تجاری قرار گیرند. به گفته وی، صکوک در اصل یک گواهینامه است که در فروش از طریق سبد دارایی‌ها برای یک هدف خاص به شرکت‌های صادرکننده رایه می‌شود.

وی همچنین از تضمین و ایمن‌سازی برای سرمایه داران، تنوع‌سازی سبد سرمایه‌گذاری، کاهش ریسک از طریق تنوع‌سازی این سبد و افزایش نقدینگی به عنوان منافع صکوک نام برد.

استصناع، دولت، نهادها و سازمان‌های دولتی می‌توانند منابع لازم را برای اجرای طرح‌های اقتصادی و ملی تدارک دیده، بصورت مناسب کسری بودجه را در این زمینه تامین کنند.

استاد اقتصاد دانشگاه مفید، امکان اعمال سیاست‌های مالی انبساطی یا انقباضی را در موقعیت‌های رکودی بارونق اقتصادی یکی از کارکردهای عقد استصناع دانست و اظهار داشت: برای اعمال سیاست انبساطی دولت می‌تواند به انعقاد این قراردادها با سررسیدهای کوتاه‌مدت بپردازد و برای اعمال سیاست انقباضی هم می‌تواند از اجرای طرح‌های مصوب صرف نظر کند.

حجت‌الاسلام نظریور خاطر نشان ساخت: دولت می‌تواند از جهت اعمال سیاست پولی به شرکت‌ها و موسسات غیردولتی اجازه دهد که در صورت دارا بودن ضمانت‌ها و مجوزهای لازم از این اوراق برای تامین مالی طرح‌ها و پروژه‌های مورد نظر خود، استفاده کنند. وی در بخشی دیگر از مقاله خود اظهار داشت: در صورتی که پیمانکاران در مدت اجرای پروژه به هر دلیل به پول نقد نیاز داشته باشند، می‌توانند همه یا بخشی از این اوراق را در بازار ثانویه به فروش برسانند یا به بانک‌های عامل بدهند و با نرخ تنزیلی توافقی به وجوه نقد دست یابند.

استاد اقتصاد دانشگاه مفید در ادامه به مقایسه کارکرد اوراق قرضه و اوراق استصناع در سیاست مالی پرداخت و گفت: اوراق استصناع با بخش حقیقی اقتصاد پیوند دارند، به این معنا که انتشار بیشتر آنها به معنای تولید بیشتر است، اما انتشار اوراق قرضه ملاک نیاز دولت به کسب درآمد است، حال درآمد حاصل از فروش این اوراق می‌تواند صرف طرح‌های عمرانی یا هزینه‌های جاری شود.

عضو هیات علمی گروه اقتصاد دانشگاه مفید در بخش دیگری از مقاله خود تصریح کرد: انتشار اوراق استصناع در کنار اوراق مشارکت و به عنوان مکملی برای آن و به منظور ایجاد تنوع در ابزارهای مالی، می‌تواند شرایط سرمایه‌گذاری و تامین مالی کوتاه، بلندمدت طرح‌های عمرانی بخش دولتی و بخش خصوصی را تسهیل کرده، شرایط جذب نقدینگی طیف‌های ریسک‌گریز مردم را فراهم سازد و اندوخته‌های مورد نیاز منابع مالی موسسه‌های اقتصادی را گسترده‌تر و عمیق‌تر نماید.

حجت‌الاسلام نظریور در پایان سخنان خود تامین مالی کسری بودجه دولت از طریق انتشار اوراق استصناع را مناسب‌تر از تامین این کسری از طریق استقراض از بانک دولتی یا افزایش قسمت نفت دانست و آثار منفی این شیوه را کمتر ارزیابی کرد.

کارشناس ارشد بانک توسعه اسلامی: پیشرفت اقتصادی بدون تقبل ریسک حاصل نمی‌شود

دکتر سامی السویلیم، کارشناس ارشد اقتصادی

♦ **دکتر سامی السویلیم**
(کارشناس ارشد بانک توسعه اسلامی):
از دیدگاه اسلامی نمی‌توان ریسک را جدا از مالکیت دارایی ذریب در نظر آورد

♦ **محمد طارق**
(رییس اداره خزانه‌داری بانک توسعه اسلامی):
صکوک در اصل یک گواهینامه است که در فروش از طریق سبد دارایی‌ها برای یک هدف خاص به شرکت‌های صادرکننده رایه می‌شود

ثبات اقتصادی است، ضمن آنکه کشورهایی که می‌خواهند سیستم پول یکپارچه را در میان خود برقرار کنند، باید اقتصاد یکسانی داشته باشند و این در حالی است که حتی کشورهای حوزه خلیج فارس که دارای اقتصاد مشابهی هستند، از نظر شاخص‌های چون تورم، میزان بدهی و... تفاوت‌های زیادی با یکدیگر دارند. رویهم‌رفته، از نتایج مطرح شده در این زمینه نتیجه گرفته شد که با توجه به اینکه کشورهای اسلامی در حال توسعه هستند، در چند دهه آینده می‌توانند بحث در مورد ایجاد پول واحد را آغاز کنند.

یکی دیگر از مباحثی که در نشست یادشده مورد اشاره قرار گرفت، بحث انتقال کالاهای نامحسوس (ایده‌ها، نرم‌افزارها و...) بود که گفته شد مواردی چون اسامی کالاهای تجاری یا حق ثبت آنها جزو دارایی‌های مشروع هستند و می‌توان بر اساس قوانین مبادله اسلامی مالکیت آنها را منتقل کرد. در همین راستا تاکید شد که هر قراردادی را که در آن ربا وجود نداشته باشد، می‌توان در زمره عقود قرار داد و لازم نیست که در هر موردی به ساختارهای قبلی، یعنی عقود اسلامی

او سپس از صدور پانصد میلیون دلار صکوک در سال ۲۰۰۵ میلادی از طریق بانک توسعه اسلامی خبر داد و گفت: بانک همچنین ضمانتنامه‌های غیر شرطی را نیز برای برطرف کردن مشکلات موجود در سیستم صکوک ارائه کرده است، ضمن اینکه ۲۶ درصد از صکوک‌ها از سوی کشورهای اروپایی و ۳۵ درصد آن از سوی کشورهای آسیای شرقی خریداری شده است. رییس اداره خزانه‌داری بانک توسعه اسلامی در پایان سخنان خود با اشاره به در نظر گرفتن ریسک صفر توسط این بانک اظهار داشت: تمام این موارد نشان از قدرت مالی بانک دارد و در این مسیر تیمی متشکل از شش تن از متفکران شریعت اسلامی ما را یاری می‌کنند.

نشست‌های تخصصی

در طول برگزاری این همایش، دو نشست با حضور دکتر احمد محمدعلی رییس بانک توسعه اسلامی، محمدطریق، رییس خزانه‌داری بانک توسعه اسلامی، دکتر سامی السویلیم کارشناس ارشد بانک توسعه اسلامی، دکتر مظاهری مدیر عامل بانک توسعه صادرات ایران - حجت الاسلام والمسلمین مصباحی مقدم، نماینده مردم در مجلس شورای اسلامی - دکتر رضاراعی، قائم مقام مدیر عامل بانک توسعه صادرات - حجت الاسلام والمسلمین دکتر موسویان - دکتر حسین عیوضلو، عضو هیات مدیره بانک توسعه صادرات حجت الاسلام والمسلمین نظریور برگزار شد. در این قسمت به خلاصه مذاکرات این نشست‌ها پرداخته می‌شود.

انتقاد از نرخ پایین روابط تجاری بین کشورهای اسلامی

در اولین نشست تخصصی همایش ابزارهای نوین مالی در بانکداری اسلامی اعلام شد: با توجه به اینکه کشورهای اسلامی در حال توسعه هستند، در چند دهه آینده می‌توانند بحث در مورد ایجاد پول واحد را آغاز کنند. به گزارش سایت خبری روابط عمومی بانک توسعه صادرات ایران در نخستین نشست پرسش و پاسخ این همایش که با حضور رییس و اعضای بانک توسعه اسلامی تشکیل یافت، ضمن تاکید بر مثبت بودن ایجاد پول بین کشورهای اسلامی، تصریح شد که در حال حاضر، امکان ایجاد چنین پولی وجود ندارد و این امر نیازمند گذشت زمان نسبتاً طولانی است، چرا که برای ایجاد پول واحد اسلامی باید دو پیش شرط تحقق یابد: نخستین پیش شرط، ایجاد سیاست پولی و مالی یکپارچه بین کشورهای اسلامی است؛ دومین پیش شرط تحقق چنین امری نیز افزایش ارزش پول کشورهای اسلامی دانسته و تصریح شد: در حال حاضر، واحد پول بسیاری از کشورهای اسلامی چندان قابل تبدیل نیست و خریدار ندارد، در چنین حالتی این کشورها با بدهی‌های زیادی مواجه می‌شوند. همچنین این نکته بیان شد که واحد پول یکپارچه نیازمند

مراجعه کرد. همچنین در این نشست به مبحث توسعه دینار اسلامی پرداخته شد و عنوان گردید که اگر دینار اسلامی توسعه یابد، می‌توان آن بخش از ریسک اقتصادی را که به دلیل تفاوت ارزش پولی بین کشورهای اسلامی ایجاد می‌شود، کاهش داد. اما در این زمینه نظر مخالفی نیز ابراز و گفته شد که اگر قیمت طلا با ثبات باشد، امر یاد شده امکانپذیر است، اما اگر طلا دچار نوسانات قیمت شود، توسعه دینار اسلامی امنیت اقتصادی را به زیر سوال خواهد برد.

آخرین مبحثی که در نخستین نشست پرسش و پاسخ همایش بین‌المللی ابزارهای نوین مالی در نظام بانکداری اسلامی مطرح شد، میزان روابط تجاری بین کشورهای اسلامی بود. در این زمینه با اعلام نرخ ۱۴ درصدی روابط تجاری بین کشورهای اسلامی، این رقم بسیار پایین ارزیابی شد و ضمن اشاره به توافق سران کشورهای مسلمان در اجلاس مکه مکرمه مبنی بر افزایش نرخ روابط تجاری تا ۲۰ درصد در طی در سال آینده، تصریح شد که

گرچه رسیدن به چنین رقمی مشکل به نظر می‌رسد، اما برای تحقق آن باید امیدوار بود.

در پایان هم دستیابی به بازار مشترک بین کشورهای اسلامی در صورت خواست سیاسی دولت‌ها و فعالیت موسسات اقتصادی و تجاری این کشورها امکانپذیر دانسته شد.

حجت الاسلام و المسلمین مصباحی مقدم نماینده مجلس شورای اسلامی: اصل بر حلال بودن عقود است

دومین نشست پرسش و پاسخ این همایش با حضور حجت الاسلام و المسلمین

مصباحی مقدم، نماینده مردم در مجلس شورای اسلامی - حجت الاسلام و المسلمین عباس موسویان، عضو هیات علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی - حجت الاسلام و المسلمین محمد تقی نظریور، عضو هیات علمی دانشگاه مفید قم - دکتر راعی، قائم مقام بانک توسعه صادرات ایران و دکتر عیوضلو، عضو هیات علمی دانشگاه امام صادق (ع) و عضو هیات مدیره بانک توسعه صادرات ایران تشکیل یافت.

در این نشست حجت الاسلام و المسلمین مصباحی مقدم در پاسخ به این سوال که آیا جرایم تاخیر پرداخت سررسید وام‌های بانکی خلاف فقه اسلام است؟ گفت: این سوال از فقها استفتا شده است و به اتفاق آن را حرام دانسته‌اند اما هنگامی که در این سوال به جای واژه جرایم تاخیر از اصطلاح وجه التزام استفاده شد، برخی از فقها آن را صحیح دانسته‌اند.

وی اظهار داشت: سیستم بانکی باید بر مبنایی باشد که همه مردم با آن تعامل برقرار کنند. بر همین اساس، راهکارهای مورد استفاده در این سیستم باید مورد اتفاق همه فقها باشد، ضمن اینکه در سیستم بانکی ایران رواج یافته است، مطابق وجه التزام نیست.

نماینده مجلس شورای اسلامی سپس با تقسیم عقود به معاوضی یا مشارکتی گفت: در عقود معاوضی، در صورتی که مدت سررسید پایان یافت، نمی‌توان به مدت پرداخت افزود و در مقابل، وجه اضافی دریافت کرد، چرا که این مساله عین رباست. حجت الاسلام و المسلمین مصباحی مقدم افزود: در عقود مشارکتی نیز تا زمان اتمام پروژه طلب خسارت کند.

وی تاکید کرد: در حال حاضر، خسارت تاخیر حدود ۲۰ درصد محاسبه می‌شود و این رقم به هیچ وجه به عنوان عامل بازدارنده در عدم تاخیر عمل نمی‌کند، بلکه به نوعی مشوق این امر است، چرا که سود پول در بازار بیش از این رقم است. بر همین اساس باید از راهکارهای جایگزین برای جلوگیری از تاخیر پرداخت استفاده کرد. برای مثال، می‌توان از رتبه اعتباری مشتری در سیستم بانکی کشور کاست.

در ادامه نشست، حجت الاسلام و المسلمین موسویان در پاسخ به

این سوال که آیا جایگزین عقود مبادله‌ای به جای عقد قرض مشروع است یا خیر؟ گفت: اسلام کسب درآمد و سود از سرمایه و از راه عقود مبادله‌ای را به عنوان هدف ممنوع نکرده، اما کسب درآمد از طریق ربا باطل دانسته است. وی افزود: ماهیت اقدامی که ما انجام می‌دهیم، باید عقود مبادله‌ای باشد نه آنکه اسم آن به عنوان مثال، بیع و ماهیت آن ربوی باشد. بر همین اساس، جایگزینی عقود مبادله‌ای به جای قرض، تنها تغییر اسم است و قرض ماهیتاً باید کنار گذاشته شود.

مدیر گروه اقتصاد پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی در پاسخ به سوال دیگری مبنی بر امکان تبدیل مطالبات بانک‌ها به اوراق بهادار اظهار داشت: برخی از مطالبات بانک‌ها را که حالت دارایی دارند، مانند اجاره به شرط تملیک، می‌توان به اوراق بهادار تبدیل کرد، اما برخی از قراردادها که مطالبات نقدی دارند، قابل تبدیل به اوراق بهادار نیستند.

در بخش دیگری از این نشست، حجت الاسلام نظریور درباره شباهت اوراق استصناع با اوراق اسنادی بانکی عنوان کرد: ارتباطات اسنادی بانک‌ها و اوراق استصناع هر دو قابل تنزیل است، ولی اوراق استصناع فراتر از اوراق اسنادی بانک‌ها هستند و این اوراق می‌توانند هم وارد بانک شوند و هم وارد بازار بورس. اگر وارد سیستم بانکی شوند، مشابه ارتباطات اسنادی عمل می‌کنند.

در پایان نشست دوم پرسش و پاسخ بین‌المللی ابزار نوین مالی در بانکداری اسلامی نیز آیت‌الله مصباحی مقدم ضمن مشروع دانستن ابزار ارایه شده در مقالات، بر اصل حلال بودن عقود و ابزار جدید مالی تاکید کرد.

در حاشیه همایش

صوت دلنشین

این همایش با تلاوت کلام الله مجید توسط قاری برجسته بین‌المللی کشورمان کریم منصوری آغاز شد.

انتشار کتاب همایش

کتاب مجموعه مقالات همایش بین‌المللی ابزارهای نوین مالی در بانکداری اسلامی در تیراژ ۱۵۰۰ نسخه و ۱۵۰ صفحه توسط اداره روابط عمومی بانک توسعه صادرات ایران ظرف مدت دو روز تکمیل و منتشر گردیده و در روز بر پایی همایش به شرکت کنندگان ارایه شد.

استقبال شرکت کنندگان

بیش از ۴۰۰ نفر از کارشناسان اقتصادی و بانکی از ابتدای مراسم تا پایان در این همایش حضور یافته بودند و به نحو مطلوبی از مقالات ارایه شده و سخنرانی‌های اندیشمندان اقتصاد اسلامی استقبال نمودند.

حضور خبرنگاران

بیش از ۵۰ خبرنگار رسانه‌های گروهی برای انعکاس اخبار این همایش از آغاز مراسم در محل برگزاری همایش واقع در دانشکده مدیریت دانشگاه تهران حضور داشتند و به طور مستمر اخبار همایش را به رسانه‌های ارتباط جمعی ارسال می‌نمودند.